

Ur *Den Kommunistiska Internationalen* N:o 5. (1921)

Läget i Norge.

Norge genomgår i detta nu en utomordentligt svår ekonomisk och social kris. Den 1. december 1920 utbröt vid nästan alla järnbanor i landet en strejk, som snart övergick till generalstrejk.

Norge har undgått all världskrigets olycka. Landets kapitalistklass har under kriget samlat väldiga rikedomar; särskilt var detta fallet på handelssjöfartens område och likaså på metall-, virke-, pappers- och fiskexportens områden. Likväl har Norges statsskulder under kriget stigit från ungefär 200 miljoner kronor ända till en miljard. De summor, som nu åtgår till gäldandet av räntorna på statsskulden, motsvarar på ett ungefär summan av alla statens utgifter för 20 till 25 år sedan.

Den norska valutakursen är för ögonblicket mycket låg. Före kriget kunde man köpa en dollar för 3 kr. 74 öre; men nu kostar den ungefär 7 kronor. Under kriget var prisstegringen i Norge mycket stor. I jämförelse med år 1914 har en arbetaren levnadskostnader stigit med ungefär 400 procent. Prisstegringen fortfor även under sista halvåret. Detta låter sig förklara bl. a. därigenom, att den nya regeringen, som övertog makten under juni 1920, lät alla de åtgärder, som företagits mot prisstegringen, falla och lämnade jobbarna fria händer. Inom landet råder en fruktansvärd pänningbrist. En av huvudorsakerna härtill är, att kapitalisterna — redarna och exportörerna — placerat sina pengar i utlandet, huvudsakligen i Förenta Staterna, som enligt deras mening är kapitalisternas säkraste värn. För kort tid sedan måste Norge under de hårdaste villkor i Amerika upptaga ett lån på 100 miljoner kronor. Dessa "amerikanska" pengar var i själva verket norska. Lånet var blott ungefär fjärdedelen av, vad de norska redarna deponerat i amerikanska banker.

Pänningbristen i Norge medför ett allmänt stillestånd av det industriella livet i landet. Fabrikerna står still, och kommunala arbeten, som byggandet av dammar, vattenledningsarbeten, m. m., antingen inskränkes eller inställes helt och hållet.

Den vänsterregering, som styrde landet under krigstiden, förutsåg den hotande krisen och ville mer än en gång demissionera. Men detta lyckades icke förrän i juni 1920, då den socialdemokratiska fraktionen vid behandling av en budgetsfråga ställde sig på de konservativas sida. Då stannade regeringen i minoritet, och högerpartiet måste åtaga sig regeringsansvaret. Men högern var likaledes i minoritet. Därför lät regeringen offentliggöra en ytterst försiktig förklaring, i vilken det heter: "Regeringen tror sig äga 'begränsad fullmakt' och förklarar, att dess huvuduppgift består i stärkandet av stortingets makt. Men samtidigt är regeringens sammansättning fullkomligt klar." Dess majoritet bestod av rika företagare, direktörer och advokater, vilka endast kort tid hade varit Arbetsgivarförbundets förtroendemän. Därför kunde man vänta, att den nya regeringen skulle sätta en extrem högerkurs, så snart tillfälle därtill yppades. Ty regeringens hela existensberättigande låg däri, att den skulle låta arbetarna få betala för den kris, i vilken jobbarna bragt landet.

Detta tillfälle, som regeringen avvaktat, kom i samband med Moskvatesernas offentliggörande i prässen. Samtidigt inträffade olyckan med det guld, som Alfred Malsen hade i sitt förvar. Med anledning av teserna och guldets började en sådan smuts- och lögnkampanj, som väl ännu ingen nu levande norrmann någonsin upplevat. Stor- och småbourgeoisin förenade sig till en enda tjutande massa. Detta rysansvärda tjut kom högernationalisterna mycket väl till pass, ty de hoppades kunna utnyttja läget och uppnå majoritet inom partiet eller i varje fall vinna så stort antal anhängare, att de kunde bilda ett eget parti.

Ända från detta ögonblick stötte arbetarna överallt och vid alla sina krav på ett beslutsamt motstånd. Deras lönekrav tillbakavisades, och man påpekade, att tiden nu var inne för arbetslönernas sänkande, och att arbetstiden måste i betydlig grad ökas. (I Norge är lagen om 8-timmarsdag i kraft.) Precis samma svar fick också järnvägsmännen. Regeringen ville över huvud taget icke träda i förhandlingar om löneförhöjning.

Två järnvägsmän, som vid samma tid vägrat utföra övertidsarbete, blev avskedade, den ene av dem med den tydliga motiveringen, att han velat organisera en strejk. Med överväldigande majoritet beslöt järnvägsmännen att gå i strejk den 1. december. De fordrade arbetslönens höjande och återtagandet av de båda avskedade kamraterna. I sista ögonblicket försökte maskinisterna, som utgör ett ganska konservativt element, att erhålla stortingets bifall till en skiljedomstol. Men då förklarade de borgerliga partiernas ledare, att de icke ville sända någon medlem av stortinget till en dylik skiljenämnd. Förövrigt, sade de, *är det nu nödvändigt att klargöra, vem som egentligen har makten i landet, stortinget eller Folkets Hus**. Av regeringen fordrade de strejkens undertryckande med alla till buds stående medel.

De borgerliga elementens vrede framkallades till stor del däraf, att de aldrig hade kunnat föreställa sig möjligheten av en sådan strejk. De hade ej iakttagit den fängslande värkan, som Moskvoteserna redan på några dagar eller veckor utövat på arbetarna. Ju mera arbetarklassen gör sig förtrogen med dessa teser, desto ivrigare omfattar de dem, och det är endast ett obetydligt fåtal, som ställer sig tveksamt. Vad fåkunnighet och motstånd först väckte till liv hos de norska arbetarna, var erkännandet av centralismens princip. Våra bästa partikamrater i Norge tillhör den s. k. fackoppositionen, vars grundare och ledare är partisekreteraren Tranmael. Den viktigaste punkten i oppositionsprogrammet är, att all makt, som hittills varit koncentrerad i fackföreningarna, hädanefter bör tillhöra de förenade fackföreningsorganisationerna i städerna och kretsarna (de lokala förbunden). Dessa måste stå i omedelbar förbindelse med den Norska Arbetskonfederationen. En *sådan* federalism är naturligtvis långt ifrån stridande mot Moskvoteserna, den kan tvärtom bringas i full överensstämmelse med den III Internationalens taktik. Då Tranmael och övriga medlemmar av fackoppositionen fick kunskap om teserna, blev de genast deras ivrigaste anhängare. Men det norska proletarietet splittrades ej; det slår nu så enigt som aldrig förr. Det uppriktiga, tydliga språket i Moskvoteserna har värkat i högsta grad upplysande och uppfriskande på den norska arbetarrörelsen. Om högersocialisterna under närmaste tiden utträder ur partiet, vare sig nu detta sker frivilligt eller ej, kommer de blott att på sin sida räkna ett obetydligt antal huvudsakligen småborgerliga element.

Sådan var i själva verket under senhösten 1920 situationen inom den norska arbetarrörelsen. Men härom svävade vår regering i okunnighet, och därför var järnvägsmännens beslut för regeringen och dess anhängare något alldeles oväntat.

I sista ögonblicket började regeringen träffa vidlyftiga åtgärder. Den trädde i officiell förbindelse med "Samhällshjälpen" (teknisk hjälp)[†]; och statsministern, som tillika är justitieminister, sände en hemlig order till civilministern, en klausul, som skulle bifogas förordningen om förbud att inköpa vapen. Enligt denna klausul är det nu tillåtet att sälja vapen åt "förtroendeingivande personer", som behöver sådana till självförsvar.

Tack vare detta dokument, som sett dagen på grund av "socialdemokraternas" bemödanden har arbetarbeväpningen blivit en aktuell och praktisk fråga även i Norge. Var och en vet, att det norska proletarietet i närvarande stund är fullständigt obeväpnat. Men alla klassmedvetna

* I Folkets Hus i Kristiania äger vanligen arbetarorganisationernas stora möten rum.

† En regeringsorganisation av strejkbrytare, som för skenets bevarande underhålls med privata medel.

arbetare — och i Norge är deras antal ej så litet — måste nu förstå, att en dylik situation är absolut ohållbar.

Norska Arbetarpartiet har ungefär 125,000 och Norska Arbetskonfederationen 160,000 medlemmar. (Befolkningssiffran är ungefär 2.5 miljoner.) Partiet har omkring 40 aftonskolor, som är spridda över hela landet med ett deltagarantal av ungefär 1,000. I dessa aftonskolor genomgås bl. a. också Moskvateserna, Kommunistiska Manifestet och ”Kapitalet”. De 20 bästa lärjungarna i aftonskolorna bevistar en tre månaders fullständig kurs i partihögskolan i Kristiania. Utgifterna täckes till största delen av fackföreningarna. Kursen i aftonskolorna genomgås två gånger under årets lopp, så att det årliga antalet deltagare är 2,000.

Dessutom organiseras numera inom alla förbund kårer av kommunistiska agitatorer. Medlemmarna av dessa agitationsgrupper förbinder sig att enligt anvisningar, som lämnas av partiets centralkomité, under 6 månader agitera för kommunismen. Frivilligt lördagsarbete har likaledes införts. De gratis översatta broschyrerna sättes och tryckes kostnadsfritt av unga kamrater. Dessa broschyrer, som utgives i ett särskilt format, sprides i stora mängder för ett pris, som motsvarar pappersvärdet.

Den illegala propagandan inom armé och flott har lett till bildandet av 42 revolutionära militärgrupper. De starkaste grupperna finnes inom flottan, där manskapet hela året lever tillsammans, och där flertalet av de anställda är proletärer.

De norska ombuden på fackföreningskongressen i London inlämnade ett förslag om avbrytandet av förbindelserna med Amsterdaminternationalen och Nationernas Förbund, men detta förslag avslogs mot norrmännens och italienarnas röster. På grund härav kan man betrakta den Norska Arbetskonfederationens utträde ur Amsterdaminternationalen och dess anslutning till den nya Fackföreningsinternationalen som avgjorda.

Den kris, i vilken Norge nu befinner sig, är förebudet till ett fullständigt ekonomiskt sammanbrott. Försöken att återupprätta Norges ekonomi på kapitalistisk grundval blir alltmera hopplösa. Redan nu har våra fiskeriägare ej längre någon avsättningsmarknad för norsk sill och övrig fisk. Förra sommaren hade Ryssland uttalat sin önskan att få köpa vår sill, men underhandlingarna om norsk-ryska handelsförbindelser blev efter Moskvakongressen avbrutna till följd av den norska bourgeoisins fruktan för bolsjevistiskt inflytande. Ångfartygstrafiken, som är det andra i ordningen av Norges mera betydande förvärvsgrenar, går blott med förlust. Under kriget upp skruvades ångbåtsfrakterna till en hart när otrolig höjd. Men dess ruin är numera oundviklig.

Järnvägsmännens strejk är den första förpostfäktningen, som bådar det snara annalkandet av de stora, avgörande kampen. Det norska proletariatet är uppfyllt av den livligaste önskan, att Kommunistiska Internationalen må växa sig stark i all länder. Det norska proletariatet känner med sig att dess öde är fast och oupplösligt förknippat med Kommunistiska Internationalen.

Olaf Scheflo.

Moskva, den 10. december 1920.

Innehållförteckning till tidskriften [Den Kommunistiska Internationalen](#)